

Základní škola, Most, Václava Talicha 1855,
příspěvková organizace

Školní preventivní strategie

2025 - 2028

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č.j. 21291/2010-28 ve znění zveřejněném v lednu 2012

Článek 2, odst. 7

Školní preventivní strategie je dlouhodobým preventivním programem pro školy a školská zařízení. Je součástí školního vzdělávacího programu, který vychází z příslušného rámcového vzdělávacího programu, popř. přílohou dosud platných osnov a učebních plánů. Vychází z omezených časových, personálních a finančních investic se zaměřením na nejvyšší efektivitu, jasně definuje dlouhodobé a krátkodobé cíle, je naplánována tak, aby mohla být řádně uskutečňována. Přizpůsobuje se kulturním, sociálním či politickým okolnostem i struktuře školy či specifické populaci jak v rámci školy, tak v jejím okolí, respektuje rozdíly ve školním prostředí. Oddaluje, brání nebo snižuje výskyt rizikových forem chování, zvyšuje schopnost žáků a studentů činit informovaná a zodpovědná rozhodnutí. Má dlouhotrvající výsledky, pojmenovává problémy z oblasti rizikových forem chování. Pomáhá zejména těm jedincům, kteří pocházejí z nejvíce ohrožených skupin (minoritám, cizincům, pacientům či dětem) při zajištění jejich lidských práv a povinností. Podporuje zdravý životní styl, tj. harmonickou rovnováhu tělesných a duševních funkcí s pocitem spokojenosti, chuti do života, tělesného i duševního blaha (výchova ke zdraví, osobní a duševní hygiena, výživa a pohybové aktivity). Poskytuje podněty ke zpracování Minimálního preventivního programu.

V Mostě 20. 8. 2025

Vypracovala: Mgr. Denisa Palečková

Schválení strategie: Mgr. et Mgr. Aleš Jaroš, MBA

Obsah

1. Současný stav problematiky	3
2. Personální zajištění prevence.....	6
3. Potřebnost projektu.....	14
4. Cíle.....	17
5. Vymezení cílové skupiny	19
Žáci	19
Zákonní zástupci.....	20
Pedagogičtí pracovníci	20
6. Způsob realizace	21
7. Znalostní kompetence žáků	22
8. Metody a formy, jakými budou dílčí aktivity řešeny	24
9. Vyhodnocení preventivní strategie	26

1. Současný stav problematiky

Škola vytváří tento program jako základní nástroj prevence. Jde o komplexní systémový prvek v realizaci preventivních aktivit, program je nejméně jednou ročně vyhodnocován, sleduje se účinnost, průběh, měří se efektivita jednotlivých aktivit. Pro školu je závazný a podléhá kontrole České školní inspekce.

Naše škola realizuje školní preventivní strategii jako **závazný program** vycházející z Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a žáků (č.j. 21291/2010-28, ve znění z roku 2012). Strategie představuje **dlouhodobý systémový rámec**, který se pravidelně vyhodnocuje a slouží jako podklad pro tvorbu Minimálního preventivního programu.

Vycházíme z toho, že:

- rizikové chování (např. šikana, závislosti, vandalismus, záškoláctví, kyberšikana) je celospolečenským problémem,
- nejohroženější skupinou jsou děti a mládež,
- primární prevence je nejúčinnější v době školní docházky,
- prevence probíhá jak **formálně ve výuce**, tak **neformálně v každodenních interakcích**.

Hlavní aktivity

- Odpovědnost za systematické vzdělávání pedagogických pracovníků v metodikách preventivní výchovy, v technikách pedagogické preventivní práce, nácviky praktických psychologických a sociálně psychologických dovedností, techniky rozvíjení osobnosti, metody vytváření pozitivních vztahů mezi žáky a řešení problémových situací,
- systémové zavádění etické a právní výchovy, výchovy ke zdravému životnímu stylu, oblastí preventivní výchovy do výuky,
- uplatňování různých forem a metod působení na jednotlivce a skupiny dětí a mládeže, zaměřeného na podporu rozvoje jejich osobnosti a sociálního chování,
- vytváření podmínek pro smysluplné využití volného času dětí a mládeže,
- spolupráce s rodiči a osvětová činnost pro rodiče v oblasti zdravého životního stylu,

- průběžné sledování konkrétních podmínek a situace ve škole či školském zařízení z hlediska rizik výskytu rizikových jevů a uplatňování různých forem a metod umožňujících včasné zachycení ohrožených dětí a mladistvých,
- diferencované uplatňování preventivních aktivit a programů speciálně zaměřených na jednotlivé rizikové skupiny dětí a mládeže,
- poskytování poradenských služeb a zajišťování poradenských služeb specializovaných poradenských a preventivních zařízení pro žáky, rodiče a pedagogy.

Vztah učitel – žák

Budujeme vzájemnou důvěru mezi učitelem a žákem. Žák ví, že se může na učitele obrátit a bude respektován jeho názor, jeho potřeby. Učitel se zajímá o žáka, podněcuje dialog. Učitel získává důvěru žáka i prostřednictvím budování vztahu s rodinou, sociálním prostředím žáka. Při řešení problémů je učitel otevřen komunikaci s žákem, s rodičem, širší rodinou, ostatními pedagogy, výchovným poradcem, ad. Na základě dosažení dohody o společných cílech a postupech **dochází k celkové a jednotné podpoře žáka.**

Skupinová práce

Žáci velkou část vyučování spolupracují, ve dvojicích, ve skupinách, ve skupinách napříč třídami. Učitel věnuje pozornost spolupráci ve skupinách, podporuje naslouchání, zapojení všech členů skupiny, reflektuje s žáky skupinovou práci a podporuje tak rozvoj kompetencí **týmové práce, řešení konfliktu** (učitel podporuje odpovědnost žáka za řešení konfliktu). Žáci se učí vést diskuzi, vyjadřovat své názory, naslouchat druhým a vhodným způsobem reagovat na kritiku. Jednou z možností je například vedení komunitního kruhu, ve kterém má každý právo **diskutovat** na základě pravidel diskuse, **sdílet** své pocity, obavy, radosti, zážitky, podněty k životu třídy, klást otázky.

Projektové vyučování a celoškolské projekty

V rámci projektů se žáci mohou blíže seznámit s děním kolem sebe a aktuálními tématy. Umožňuje intenzivní spolupráci tříd v rámci ročníku. Celoškolský projekt navíc podporuje spolupráci žáků napříč třídami a napříč ročníky. Žáci se navzájem poznávají a dokáží spolupracovat starší s mladšími. Je to podstatný prvek prevence šikany starších žáků vůči mladším.

Individualizované hodnocení, slovní hodnocení, sebehodnocení, zpětná vazba skupiny

Žáci dostávají komplexní zpětnou vazbu od učitele. Jsou informováni o svém pokroku i nedostatecích. Je oceňováno úsilí žáka a míra jeho pokroku bez srovnávání s výkonem ostatních. Je podporován jeho individuální talent a zájem. Diferenciace výuky může probíhat prostřednictvím práce ve skupinách podle zaměření žáka. Pomáháme žákovi vybudovat si důvěru v sebe, ve vlastní síly, pozitivní vztah k okolnímu světu.

Komunikace s rodiči, veřejností

Učitelé nabízejí všem rodičům možnost individuální konzultace. Rodiče mají také možnost navštívit i výuku, často se zapojují do výuky v rámci svých možností a poznávají tak prostředí školy a lépe tak chápou potřeby svých dětí ve škole.

Rodiče budou o programu informovat především třídní učitelé na třídních schůzkách. Informovanost bude zaměřena zejména na oblast prevence užívání návykových látek a šikany. Rodiče každého žáka obdrží informace, které budou obsahovat nezbytná telefonní čísla a adresy, základní seznam změn chování, které by se mohli u jejich dětí vyskytnout, ale i několik užitečných rad, jak se zachovat, zjistí-li u svého potomka závislost či stane-li se jejich dítě obětí šikany. Pokud rodiče projeví zájem, rádi pro ně zajistíme alespoň jeden seminář nebo besedu s odborníkem. Budeme se snažit zapojit rodiče do programu i tak, že je požádáme, aby se k jeho průběhu prostřednictvím ankety vyjádřily. Na jejich dotazy a připomínky budeme zpětně reagovat.

Pedagogická diagnostika

Učitel věnuje pozornost žákům, registruje signály o možném problému žáka a hledá příčiny a vhodné formy nápravy. Pokud je třeba, spolupracuje s rodiči a výchovným poradcem, který se zapojí do diagnostického a terapeutického procesu. Případně je využíváno dalších odborných institucí (PPP aj.)

Řešení přestupků

Porušování školního řádu, týkajícího se držení, distribuce a užívání návykových látek v prostorách školy, je klasifikováno jako hrubý přestupek a jsou vyvozeny patřičné sankce. Jsou sledovány i další rizikové chování – šikana, vandalismus, brutalita, rasismus atd. Při jejich zjištění jsou navržena cílená opatření. V případě, kdy selže prevence ve škole, bude přistoupeno k následujícím opatřením:

1. individuální pohovor se žákem
2. jednání s rodiči na úrovni výchovné komise
3. doporučení kontaktu s odborníky
4. v případě nezájmu rodičů uvědomění sociálního odboru, oddělení péče o dítě
5. v případě dealerství oznámení Policii ČR

2. Personální zajištění prevence

Školní poradenské pracoviště (dále ŠPP) představuje klíčovou součást vzdělávacího systému, jehož cílem je podpora žáků v oblasti vzdělávání, prevence rizikového chování a řešení specifických vzdělávacích či sociálních potřeb.

Jeho fungování je legislativně upraveno Vyhláškou č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, která stanovuje rozsah činností a odpovědnost jednotlivých členů poradenského týmu. Je zřízeno a provozováno na základě Zákona č. 561/2004 Sb. (školský zákon) v platném znění.

Jeho hlavním posláním je poskytovat bezplatné poradenské služby zaměřené na:

- poskytování podpůrných opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami,
- sledování a vyhodnocování účinnosti zvolených podpůrných opatření,
- prevence školní neúspěšnosti,
- kariérové poradenství,
- podpora vzdělávání a sociálního začleňování žáků z odlišného kulturního prostředí,
- podpora vzdělávání nadaných a mimořádně nadaných žáků,
- průběžná a dlouhodobá péče o žáky s výchovnými či vzdělávacími obtížemi,
- intervence při aktuálních problémech třídních kolektivů,
- předcházení všem formám rizikového chování,
- vyhodnocování účinnosti preventivních programů,
- metodická podpora pedagogům,
- spolupráce s rodinami žáků,
- spolupráce se školskými poradenskými zařízeními.

Prostory a vybavení

Poradenské pracoviště disponuje samostatnými konzultačními místnostmi, které nabízejí klidné prostředí pro individuální i skupinové konzultace. ŠPP je vybaveno diagnostickými pomůckami, odbornou literaturou a metodickými materiály.

Časová dostupnost služeb

Služby ŠPP jsou dostupné v průběhu školního roku dle individuální domluvy. Konzultační hodiny jednotlivých odborníků jsou uvedeny na webových stránkách školy a na nástěnce u vchodu do školy.

Informovanost o službách

Žáci, rodiče i pedagogové se mohou informovat o činnosti ŠPP prostřednictvím:

- webových stránek školy,
- školní nástěnky,
- třídních učitelů a vedení školy,
- přímého kontaktu s odborníky ŠPP.

Práce s informacemi a důvěrnými daty

Všechny poskytnuté informace jsou zpracovávány v souladu s platnou legislativou a zásadami ochrany osobních údajů. Pracovníci ŠPP jsou vázáni mlčenlivosti a veškeré konzultace probíhají s respektem k individuálním potřebám žáků i zákonných zástupců.

Na naší škole, která má kapacitu 600 žáků a nachází se v oblasti se žáky ze sociálně znevýhodněného prostředí, působí ŠPP jako tým odborníků, kteří se vzájemně doplňují a spolupracují. Je složeno z výchovné poradkyně pro volbu povolání, výchovné poradkyně pro speciální pedagogiku, metodiček prevence, sociálního pedagoga a školní psycholožky.

Výchovná poradkyně pro volbu povolání

Naše škola klade velký důraz na kvalitní kariérové poradenství, které pomáhá žákům při rozhodování o jejich budoucím vzdělávání a profesní dráze.

Výchovná poradkyně pro volbu povolání: Mgr. Šárka Mandincová

E-mail: Sarka.Mandincova@4zsmost.cz

Konzultační hodiny: dle individuální dohody se zákonnými zástupci a žáky

Cílová skupina: Vycházející žáci a jejich zákonní zástupci.

Náplň práce výchovné poradkyně:

Výchovná poradkyně pro volbu povolání se zaměřuje na široké spektrum aktivit zaměřených na podporu žáků v oblasti vzdělávání, osobnostního rozvoje a kariérního poradenství. Poradenské činnosti zahrnují nejen pomoc při rozhodování o dalším vzdělávání a profesní dráze žáků, ale také identifikaci žáků nadaných a podporu žáků, kteří potřebují zvláštní péči. Výchovná poradkyně koordinuje diagnostické aktivity, spolupracuje s třídními učiteli, školskými poradenskými zařízeními a dalšími institucemi. Její činnosti lze rozdělit do dvou hlavních oblastí: poradenské a metodické/informační činnosti.

Poradenské činnosti:

- **Individuální a skupinové poradenství:** Pomoc žákům při výběru střední školy a budoucího profesního zaměření.
- **Podpora při přijímacím řízení:** Asistence při vyplňování přihlášek na střední školy, včetně konzultací se zákonnými zástupci.
- **Diagnostické aktivity:** Organizace testování profesních předpokladů a zájmů žáků.
- **Spolupráce s odborníky:** Koordinace s třídními učiteli, školskými poradenskými zařízeními a dalšími institucemi pro zajištění komplexní podpory žáků.
- **Identifikace speciálních vzdělávacích potřeb:** Vyhledávání žáků speciálních zvláštní péče a příprava návrhů na podpůrná opatření.

Metodické a informační činnosti:

- **Podpora pedagogů:** Poskytování metodické pomoci při realizaci kariérového vzdělávání a tvorbě individuálních vzdělávacích plánů.
- **Aktualizace informačních zdrojů pro žáky:** Pravidelné informování o novinkách v oblasti vzdělávání, přijímacího řízení a možností dalšího studia.
- **Spolupráce s externími partnery:** Organizace besed a workshopů s odborníky z praxe, zástupci středních škol a úřadů práce.
- **Informační servis pro rodiče:** Poskytování aktuálních informací o možnostech vzdělávání a profesního uplatnění jejich dětí.

Výchovná poradkyně pro speciální pedagogiku

Školní speciální pedagog je nedílnou součástí školního poradenského týmu, jehož hlavním cílem je podpora žáků se speciálními vzdělávacími potřebami nebo s riziky jejich vzniku.

Tato role zahrnuje širokou škálu diagnostických, intervenčních, konzultačních a metodických činností, které jsou zaměřeny na vytvoření co nejlepších podmínek pro vzdělávání žáků. Školní speciální pedagog spolupracuje s učiteli, žáky, rodiči a dalšími odborníky, aby bylo zajištěno efektivní vzdělávání a podpora potřeb jednotlivých žáků, včetně úpravy výuky a školního prostředí.

Výchovná poradkyně pro speciální pedagogiku: Mgr. Zdenka Bláhová

E-mail: Zdenka.Blahova@4zsmost.cz

Konzultační hodiny: dle individuální dohody se zákonnými zástupci a žáky

Cílová skupina: Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) a jejich zákonní zástupci.

Náplň práce školní speciální pedagožky:

Diagnostická činnost

- Vyhledávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami či riziky jejich vzniku.
- Podíl na zápisech do 1. ročníku a sledování adaptačního procesu.
- Provádění speciálně pedagogické diagnostiky a sledování sociálního klimatu ve třídách.
- Vyhodnocování efektivity vzdělávacích opatření.

Konzultační a intervenční činnost

- Poskytování individuální a skupinové speciálně pedagogické péče.
- Práce s žáky s odlišným mateřským jazykem.
- Pomoc při tvorbě individuálních vzdělávacích plánů a vyhodnocování účinnosti podpůrných opatření.
- Pomoc při tvorbě plánu pedagogické podpory a jejího vyhodnocení.
- Konzultace s rodiči a pedagogy ohledně vzdělávacích potřeb žáků.
- Koordinace spolupráce s poradenskými zařízeními.

Metodická a vzdělávací činnost

- Podpora pedagogů při práci se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.
- Organizace seminářů a školení v oblasti speciální pedagogiky.
- Metodické vedení asistentů pedagoga.
- Spolupráce na úpravách školních vzdělávacích programů.

Metodičky prevence

Metodik prevence se na naší škole zaměřuje na systematickou práci v oblasti prevence rizikového chování žáků. Cílem jeho činnosti je nejen eliminace negativních jevů, ale také podpora zdravého životního stylu, sociálních dovedností a pozitivní atmosféry ve škole.

Metodičky prevence: Mgr. Denisa Palečková a Mgr. Ivana Votrubová

E-mail:

Denisa.Paleckova@4zsmost.cz

Ivana.Votrubova@4zsmost.cz

Konzultační hodiny: dle individuální dohody se zákonnými zástupci a žáky

Cílová skupina: Žáci s rizikovým chováním a jejich zákonní zástupci.

Náplň práce metodiček prevence:

Metodické a koordinační činnosti:

- Koordinace tvorby a evaluace Minimálního preventivního programu.
- Organizace preventivních aktivit zaměřených na rizikové chování (např. závislosti, šikana, násilí, záškoláctví, aj.).
- Metodické vedení činnosti pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence rizikového chování. Vyhledávání a nastavení vhodné podpory směřující k odstranění rizikového chování.
- Spolupráce s externími organizacemi a odborníky.
- Vedení a analýza incidentů spojených s rizikovým chováním.
- Individuální a skupinová práce se žáky s rizikovým chováním a jejich zákonnými zástupci.
- Koordinace aktivit zaměřených na zapojování multikulturních prvků do vzdělávacího procesu a integrace žáků/cizinců.

Informační činnost:

- Poskytování informací pedagogům, rodičům a žákům o prevenci rizikového chování.
- Aktualizace databáze spolupracujících institucí a preventivních programů.
- Vedení dokumentace preventivních aktivit.

Poradenské činnosti:

- Identifikace žáků s rizikovým chováním a poskytování podpory.

- Spolupráce s třídními učiteli na sledování varovných signálů.
- Koordinace poradenských služeb pro žáky se specifickými poruchami chování.

Školní psycholožka

Školní psycholožka hraje klíčovou roli v podpoře vzdělávacího a emočního rozvoje žáků. Jeho práce se zaměřuje na diagnostiku a depistáž, individuální i skupinové poradenství a intervence, a také na metodickou pomoc pedagogickým pracovníkům. Spolupracuje s dalšími členy poradenského týmu školy, včetně poradce a školní metodiky prevence, aby komplexní výchovný a efektivní přístup k řešení problémů ve škole. Školní psycholog se tak podílí na vytváření podpůrného a bezpečného prostředí, které podporuje učení, prevenci rizikového chování a celkový rozvoj žáků.

Školní psycholožka: PhDr. Zdeňka Pavlíková

E-mail: Zdenka.Blahova@4zsmost.cz

Konzultační hodiny: objednání ke školní psycholožce koordinuje speciální pedagožka Mgr. Zdeňka Bláhová, kontaktuje ji tak na její výše uvedené e-mailové adrese.

Cílová skupina: Všichni žáci, pedagogové a zákonní zástupci.

Náplň práce školní psycholožky:

Diagnostika a depistáž: Školní psycholog provádí diagnostiku a vyhledávání problémů, jako jsou specifické poruchy učení, a sleduje sociální klima ve třídách prostřednictvím různých nástrojů, jako jsou dotazníky a ankety. Účastní se zápisy do 1. ročníku a zaměřit se také na identifikaci nadaných dětí. Diagnostikuje a výchovné problémy a pomáhá vytvářet efektivní podpůrné strategie pro jednotlivé žáky i celé třídy.

Konzultační, poradenské a intervenční práce: Psycholog nabízí individuální a krizové poradenství, pečuje o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a zajišťuje podporu při tvorbě plánů pedagogické podpory. Pracuje na prevenci školního neúspěchu a rozvíjí techniku učení. Zároveň koordinuje programy zaměřené na zlepšení vztahů ve třídách a poskytuje konzultace pedagogům a rodičům. Součástí jeho činností je také podpora tolerantního školního prostředí a péče o žáky s dlouhodobými obtížemi.

Sociální pedagog

Hlavní úkoly sociálního pedagoga zahrnují podporu vzdělávání sociálně znevýhodněných žáků, prevenci problémového chování, a zvyšování sociálního povědomí pedagogů. Sociální pedagog přispívá k posilování komunitního charakteru školy a koordinuje dobrovolnické aktivity, například doučování. Klíčová je jeho spolupráce s institucemi, jako jsou obce, zdravotnická zařízení, policie či soudy, a zajišťování sociálně-právního poradenství.

Sociální pedagog rovněž napomáhá včasnému odhalení a řešení rizikových situací, jako jsou izolace, týrání nebo zanedbávání žáků. Zaměřuje se na rozvoj osobnostní a sociální výchovy, podporuje přípravu žáků na přijímací řízení a organizuje kariérové poradenství. Součástí jeho práce je i mentorování, realizace exkurzí a besed, a spolupráce na tematických programech prevence sociálně patologických jevů. V případě potřeby poskytuje pomoc rodinám žáků, například při zajišťování přípravy na vyučování, a snaží se vytvářet podmínky pro efektivní spolupráci školy a rodiny.

Sociální pedagog: Bc. Zdeněk Masojídek, DiS.

E-mail: Zdenek.Masojidek@4zsmost.cz

Konzultační hodiny: dle individuální dohody se zákonnými zástupci a žáky

Cílová skupina: Žáci se sociálním znevýhodněním a sociálně slabé rodiny.

Náplň práce sociálního pedagoga:

- Identifikace žáků ze sociálně vyloučených rodin a podpora jejich integrace.
- Spolupráce mezi školou, rodinou a institucemi (OSPOD, Policie ČR, sociální služby).
- Pomoc při řešení sociálních a finančních problémů ovlivňujících školní docházku.
- Vyhledávání žáků ze sociálně znevýhodňujícího prostředí a poskytování individuální podpory.
- Dlouhodobá práce se žákem i rodinou na zlepšení výchovně vzdělávacích podmínek.
- Podpora přístupu žáků ke vzdělávání a mimoškolním aktivitám.
- Organizace volnočasových aktivit ke zlepšení sociálních vztahů a prevence rizikového chování.
- Řešení naléhavých situací (útěk z domova, krizová intervence ve školním prostředí).
- Poskytování poradenství rodičům v obtížných situacích.
- Terénní práce – rozhovory s rodiči ve škole nebo v místě bydliště žáka.

- Návštěvy rodin v případech, kdy rodiče nespolupracují nebo žák zjistil problémy žáků.
- Spolupráce s OSPOD a dalšími institucemi v případech zanedbávání, záškoláctví a jiného rizikového chování.

Ředitel školy

Ředitel školy je klíčovou osobou zajišťující efektivní chod školy, její vzdělávání a dodržování předpisů stanovených zákonem. Jeho činnost a pravomoci jsou vymezeny v zákoně č. 561/2004 Sb., školský zákon, a v zákoně č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, které stanovují jeho povinnosti a odpovědnost nejen v oblasti řízení a administrace školy, ale i v oblasti pedagogického vedení.

Podle Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování (č.j. 21291/2010-28) nese ředitel školy přímou zodpovědnost za prevenci a efektivní řešení projevů rizikového chování mezi žáky. Ředitel školy vytváří příznivé podmínky pro předcházení takového chování především zajištěním podpory poradenských služeb zaměřených na prevenci a efektivní realizaci Minimálního programu školy. Tento program je pravidelně vyhodnocován a kontrolován, aby byly účinně řízeny preventivní aktivity.

Důležité je, aby školní řád a vnitřní předpisy obsahovaly strategii pro řešení aktuálních problémů spojených s rizikovým chováním. Ředitel školy je povinen jmenovat školní metodiku prevence, zajistit jeho odbornou přípravu a další systematické vzdělávání v oblasti prevence. Ředitel také podporuje spolupráci mezi metodikou prevence, výchovným poradcem, školním psychologem a ostatními pedagogickými pracovníky, aby společně připravovali, realizovali a hodnotili Preventivní program školy. Dále se podílí na spolupráci s externími subjekty, jako jsou pedagogicko-psychologická poradna a krajský školský koordinátor prevence, a podporuje obecní aktivity směřující k rozvoji zdravého životního stylu. Pro zajištění efektivity je povinností ředitele monitorovat a vyhodnocovat realizaci programu a zavádět kontrolní a sankční opatření do školních předpisů.

Třídní učitel

Třídní učitel je klíčovou postavou v organizaci a vedení třídy, hraje roli nejen ve vzdělávacím procesu, ale také v oblasti prevence rizikového chování a rozvíjení pozitivních vztahů ve školním prostředí. Autoři Průcha, Walterová a Mareš (2009) zdůrazňují, že třídní učitel má na

starosti řízení a organizaci kolektivu žáků, koordinaci vzdělávacích a výchovných aktivit a spolupráci s rodiči, přičemž se věnuje i vedení dokumentace a administrativě.

Podle Vašutové (2007) třídní učitel nejenže vede žáky své třídy, ale také zásadně autor jejich sociální vztahy jak ve třídě, tak mimo ni. Jeho úkolem je připravovat výchovně-kultivační program třídy a organizovat jak vyučovací, tak mimoškolní aktivity. Rovněž spolupracuje s různými výchovnými partnery a využívá svěřené pravomoci k rozvoji školy.

Ve vztahu k primární prevenci rizikového chování se podle Metodického doporučení (č.j. 21291/2010-28) třídní učitel podílí na řadě důležitých úkolů. Spolupracuje s metodikou prevence, využívá se školních signálů mezi rozpoznáváním a pomáhá efektivně varovat Preventivní program, přičemž pedagogickou diagnostiku ke zlepšení vztahů. Podněcuje vytváření vnitřních pravidel třídy, která koresponduje se školním řádem, a dbá na jejich dodržování, přičemž klade důraz na bezpečnou atmosféru a rozvoj pozitivních vztahů.

Třídní učitel také funguje jako zprostředkovatel mezi žáky, učiteli a rodiči. Usnadňujeme komunikaci mezi školou a zákonnými zástupci, přičemž udržujeme povědomí o osobnostních rysech žáků a jejich rodinné zázemí, což je klíčové pro efektivní pedagogickou činnost a prevenci rizikového chování.

3. Potřebnost projektu

Škola nemůže nést **veškerou zodpovědnost** za výchovu ke zdravému životnímu stylu, ale **plní důležitou roli** ve vzdělávání a socializaci dítěte. Prevence rizikového chování je společnou záležitostí celé komunity: rodiny, školy, institucí (sociální služba, zdravotnictví, poradny, policie, zájmové organizace, místní samospráva) apod.

Aby byla prevence účinná, je nutné integrovat **primárně preventivní aktivity** školy s podporou a službami specializovaných zařízení a aktérů v místní síti.

Níže několik klíčových problémů, které projekt cíleně reaguje:

- Nechuť pedagogů realizovat preventivní aktivity, které **nepřinášejí okamžitě viditelný výsledek.**
- Nedostatečné využití legislativních možností a podpory prevence.

- Slabá ochrana dětí před alkoholem a pasivním kouřením v rodině nebo ve veřejném prostoru.
- Vysoká společenská tolerance k legálním drogám.
- Negativní vlivy mobilních telefonů a internetu (kyberšikana, závislost, rizikové chování online).
- Liberalizace drogové politiky.
- Absence pocitu zodpovědnosti za vlastní zdraví.
- Podceňování primární prevence jako dlouhodobého procesu.
- Prevence zaměřená pouze na školní prostředí, když po skončení vyučování už škola nemá kontrolu.
- Nedostatečné zapojení rodiny do preventivních aktivit.
- Neodbornost nebo nejasnosti u pedagogů (např. chybějící právní či metodické kompetence).
- Omezené pravomoci či kapacity školních metodiků prevence.

Důležitost zařazení PBIS (Pozitivní podpora chování)

Naše škola se zapojila do programu PBIS (Positive Behavioral Interventions and Supports – Pozitivní podpora chování), který pomáhá vytvářet bezpečné, podporující a respektující školní prostředí. Tento vědecky ověřený přístup se zaměřuje na prevenci problémového chování a podporu pozitivních vzorců chování žáků.

PBIS stojí na jasně definovaných očekáváních a pravidlech chování, která jsou srozumitelná a jednotná pro všechny školní prostory – třídy, chodby, jídelnu nebo šatny. Program zdůrazňuje pozitivní posilování správného chování místo trestání nežádoucího chování a vede žáky k odpovědnosti za vlastní jednání.

PBIS je založen na tom, že chování se dá učit stejně jako jakákoli jiná dovednost. Místo trestání žáků za to, co dělají špatně, se snažíme podporovat a posilovat jejich pozitivní chování. Toho dosahujeme tím, že žákům pravidelně a srozumitelně ukazujeme, jaké chování je ve škole očekáváno, a následně je za jeho dodržování oceňujeme.

PBIS také podporuje jednotný přístup všech pedagogů ke kázeňským situacím. Díky tomu žáci lépe rozumí pravidlům a učí se důležitým hodnotám, které jim pomohou nejen ve škole, ale i v běžném životě.

Cíl programu PBIS

- Hlavním cílem PBIS je vytvořit školní kulturu, která podporuje vzájemný respekt, bezpečí a spolupráci mezi žáky i učiteli. Program se snaží:
- Snížit výskyt kázeňských problémů – díky jasným pravidlům a jednotnému přístupu učitelů se žáci lépe orientují v tom, jak se chovat ve škole.
- Podpořit pozitivní vztahy mezi žáky a pedagogy – důraz na komunikaci a spolupráci pomáhá vytvářet přátelské a respektující prostředí.
- Zlepšit atmosféru ve třídách – když se žáci cítí bezpečně a jsou oceňováni za správné chování, dochází ke zlepšení třídní dynamiky.
- Podpořit sociální a emoční učení – PBIS učí děti zvládat své emoce, respektovat druhé a řešit konflikty konstruktivním způsobem.
- Zajistit, aby se každý žák cítil ve škole dobře a měl možnost se rozvíjet – každý žák dostává podporu, kterou potřebuje k tomu, aby byl úspěšný nejen akademicky, ale i osobnostně.
- PBIS je dlouhodobý proces, který vyžaduje spolupráci celého pedagogického týmu, žáků i rodičů. Vytváří prostředí, kde se všichni cítí přijatí, respektovaní a podporovaní.

Projektem posílené školní hodnoty: spolupráce, respekt, bezpečí

Spolupráce	PBIS vyžaduje společný přístup pedagogů, žáků a rodičů. Implementace je týmová práce, vyžaduje komunikaci a koordinaci napříč všemi aktéry školy i externisty.
Respekt	Namísto trestů se zaměřujeme na učení a posilování žádoucího chování. Každý žák je brán vážně a s ohledem na své potřeby (i individuální intervence).
Bezpečí	Jasná pravidla, jednotný přístup, předvídatelné prostředí a intervence podporují pocit psychické i sociální bezpečnosti pro všechny — žáky i zaměstnance.

Bez systematického rámce jako je PBIS by mohla být prevence fragmentární, nerealizovaná pravidelně a bez ucelenosti. Projekt napomůže odstranit řadu výše zmíněných slabin (neodbornost, nejasnost, nejednotnost reakcí) právě tím, že přináší strukturu, metodiku, školení a monitoring.

Díky integraci PBIS se škola bude posouvat z reaktivního přístupu (řešení problémů, potrestání) k **proaktivnímu přístupu** (učení správným vzorcům, posilování, prevence).

Vzhledem k tomu, že škola již v dokumentaci uvádí, že PBIS je dlouhodobý proces **vyžadující spolupráci pedagogů, žáků i rodičů** a cíle „respekt, bezpečí, spolupráce“, projekt je logickým rozvojem strategie školy.

Projekt navíc umožní lépe napojit školní preventivní strategii na externí síť (poradny, OSPOD, PPP, policie), protože PBIS metodika pracuje s daty, týmy a jasnými mechanismy, které lze komunikovat s externími subjekty.

4. Cíle

Cíle Strategie vycházejí z aktuálních potřeb školy, dlouhodobé vize jejího rozvoje a specifík školního prostředí, které je charakteristické sociální a kulturní různorodostí žáků. Cíle jsou formulovány s důrazem na prevenci rizikového chování, podporu zdravého psychosociálního klimatu a posilování spolupráce mezi školou, rodinou a dalšími institucemi. Struktura cílů respektuje principy plánování podle časového horizontu – zahrnuje cíle dlouhodobé, střednědobé a krátkodobé, přičemž každá úroveň navazuje na předchozí a tvoří logicky propojený rámec preventivní práce školy.

a) dlouhodobé

Základními cíli strategie primární prevence rizikového chování mohou být:

- výchova ke zdravému životnímu stylu
- rozvoj a podpora sociálních kompetencí
- funkční informační systém, funkční systém vzdělávání školních metodiků, vícezdrojové a víceleté financování projektů primární prevence.

b) střednědobé

- Vytváření a distribuce metodických materiálů
- Zapojování rodin do života škol
- Proškolení školního metodika v rámci specializačního studia školních metodiků prevence podle vyhlášky č. 317/2005 Sb. o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků a kariérním růstu
- Pravidelné zapojování do grantového systému prostřednictvím vlastních projektů
- Finanční zabezpečení funkce školního metodika prevence (snížená přímá míra vyučovací povinnosti)

- Vytvoření a podpora systému víceletého financování pro oblast primární prevence rizikového chování
- Školní preventivní strategii a Minimální preventivní program zařadit do školních vzdělávacích programů

Cílem působení v oblasti prevence rizikového chování je dítě odpovědné za vlastní chování a způsob života v míře přiměřené jeho věku:

- s posílenou duševní odolností vůči stresu, negativním zážitkům a vlivům
- schopné dělat samostatná (a pokud možno správná) rozhodnutí
- přiměřenými sociálně psychologickými dovednostmi
- schopné řešit, případně schopné nalézt pomoc pro řešení problémů
- s vyhraněným negativním vztahem k návykovým látkám
- podílející se na tvorbě prostředí a životních podmínek.

c) krátkodobé

- Zmapování potřeb v oblasti primární prevence
- Finanční podpora školních preventivní strategie

Prevence rizikového chování zahrnuje především aktivity v oblastech prevence:

- a) užívání návykových látek, alkoholu, tabákových a nikotinových výrobků, anabolik, medikamentů a dalších látek,
- b) rizikové chování v dopravě,
- c) poruchy příjmu potravy,
- d) násilí, šikanování, kyberšikana, týrání a zneužívání dětí v rodině, domácí násilí,
- e) homofobie – nepřátelství vůči lidem s menšinovou sexuální orientací či pohlavní identitou,
- f) extremismus – xenofobie, rasismus, intolerance a antisemitismus,
- g) vandalismus,
- h) záškoláctví,
- i) krádeže,
- j) formy násilného chování – kriminalita, delikvence, vandalismu,
- k) netolismus (virtuální drogy) a patologické hráčství (gambling),
- l) sebepoškozování,

- m) nová náboženská hnutí, sekty,
- n) rizikové sexuální chování,
- o) subkultury,
- p) hazardní hraní,
- q) psychické krize,
- r) PAS,
- s) sebevraždy.

5. Vymezení cílové skupiny

Strategie se zaměřuje na všechny klíčové skupiny školní komunity, které se podílejí na vytváření bezpečného a podporujícího prostředí. Cílové skupiny byly vymezeny na základě analýzy aktuální situace školy a reflektují specifické potřeby jednotlivých skupin.

Žáci

Žáci jsou primární cílovou skupinou preventivních aktivit. Program se zaměřuje na všechny věkové skupiny od přípravné třídy po 9. ročník, přičemž důraz je kladen na:

- rozvoj pozitivního sociálního klimatu v třídních kolektivech, zejména ve 4. a 5. ročníku,
- podporu profesní orientace žáků 9. ročníků,
- prevenci kyberšikany a závislostního chování na druhém stupni,
- posilování respektu k autoritám a budování pozitivních vztahů mezi žáky a dospělými,
- podporu začleňování žáků z odlišného sociokulturního prostředí, včetně žáků s omezenou znalostí českého jazyka.

	Počet tříd	Počet žáků
1. ročník ZŠ	3	62
2. ročník ZŠ	4	85
3. ročník ZŠ	3	69
4. ročník ZŠ	3	65
5. ročník ZŠ	3	73
6. ročník ZŠ	3	61
7. ročník ZŠ	3	57

8. ročník ZŠ	2	44
9. ročník ZŠ	3	65
Celkem:	27	581

Prevence je diferencována podle věkových potřeb žáků a reflektuje specifika národnostně pestrého školního prostředí.

Zákonní zástupci

Rodiče představují významnou podpůrnou skupinu v rámci realizace preventivních aktivit. Sociální zázemí mnoha rodin je komplikované – přibližně 20 % žáků pochází ze sociálně slabých nebo neúplných rodin, kde jsou problémy s nezaměstnaností, exekucemi a závislostí na sociálním systému. Národnostní pestrost (zejména romského, mongolského a ukrajinského původu) obohacuje školní prostředí, ale zároveň přináší výzvy v oblasti integrace a komunikace, zejména u zákonných zástupců s omezenou znalostí českého jazyka. Dále jsme s pádovou školou pro Dětský domov Most, se kterým spolupracujeme a potýkám se tak s problémy, které přináší náhradní rodinná péče.

Cílem práce s rodiči je:

- posilování rodičovských kompetencí v oblasti prevence rizikového chování,
- informování o rizicích spojených s technologiemi, závislostmi a profesní orientací,
- zapojování rodičů do preventivních programů formou konzultací, informačních schůzek a společných aktivit,
- budování důvěry a otevřené komunikace mezi školou a rodinou, zejména u žáků pocházejících ze sociálně znevýhodněného prostředí.

Pedagogičtí pracovníci

Pedagogičtí pracovníci tvoří klíčovou cílovou skupinu Minimálního preventivního programu. Na škole působí celkem přibližně 27 třídních učitelů, z toho 16 na 1. stupni a 11 na 2. stupni základní školy.

Preventivní aktivity dále podporují učitelé bez třídnictví, kteří vyučují specializované předměty, zejména na druhém stupni. Významnou roli v oblasti inkluze a podpory žáků se speciálními vzdělávacími potřebami sehrávají asistenti pedagoga, kterých je na škole aktuálně

17. Ve školní družině působí 6 vychovatelek, které se podílejí na realizaci volnočasových a preventivních aktivit mimo vyučování.

Preventivní program aktivně zapojuje všechny pedagogické pracovníky prostřednictvím vzdělávacích workshopů, metodické podpory a společného plánování preventivních opatření na škole. Program se zaměřuje na:

- zvyšování odborné kompetence pedagogů v oblasti prevence (zejména v tématech kyberšikany, práce s třídním kolektivem a komunikace s žáky ohroženými sociálním vyloučením),
- podporu třídních učitelů při práci na zlepšování klimatu ve třídách,
- rozvoj dovedností potřebných pro identifikaci a včasné řešení rizikového chování,
- budování pozitivních vztahů mezi učiteli a žáky, založených na důvěře, respektu a spravedlivém přístupu.

6. Způsob realizace

Základními kompetencemi prevence v rámci podpory zdraví a zdravého životního stylu jsou:

- zvyšování sociální kompetence – rozvíjení sociálních dovedností, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomění si důsledků jednání,
- posilování komunikačních dovedností – zvyšování schopnosti řešit problémy, konflikty, adekvátní reakce na stres, neúspěch, kritiku,
- vytváření pozitivního sociálního klimatu – pocitu důvěry, bez nadměrného tlaku na výkon, zařazení do skupiny, práce ve skupině vrstevníků, vytvoření atmosféry pohody a klidu, bez strachu a nejistoty,
- formování postojů ke společensky akceptovaným hodnotám – pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot, humanistické postoje apod.

Klíčové vyučovací oblasti jsou:

- oblast přírodovědná (např. biologie člověka, fyziologie, biologické účinky drog, chemické aspekty drog atd.),
- oblast zdravého životního stylu (např. výchova ke zdraví, osobní a duševní hygieně, podmínky správné výživy, volný čas apod.)

- oblast společenskovední (proces socializace jedince, užší a širší společenské prostředí, jedinec ve vzájemné interakci se sociálním prostředím apod.)
- oblast rodinné a občanské výchovy (postavení rodiny ve společnosti, vedení domácnosti, správná výživa, zdravý vývoj a příprava na život, formy komunikace, zvyšování sociální kompetence dětí a mládeže, subjekty participující v oblasti prevence drog atd.)
- oblast sociálně právní (právní aspekty drog, práva dítěte, význam a cíle reklamy apod.)
- oblast sociální patologie (postoj společnosti ke zneužívání drog, delikventní chování, kriminalita, xenofobie, šikanování, rasismus apod.)

Preventivní témata jsou nejčastěji frekventována v následujících předmětech:

- Výchova ke zdraví a bezpečí
- Občanská nauka
- Přírodověda, biologie
- Přírodověda, vlastivěda
- Český jazyk
- Prvouka
- Umění
- Tělesná výchova
- Chemie
- Osobnostní a sociální výchova

7. Znalostní kompetence žáků

1. – 3. ročník

- žáci dokáží pojmenovat zdravotní rizika spojená s kouřením, pitím alkoholu, užíváním drog, zneužíváním léků
- znají jednoduché způsoby odmítání návykových látek
- znají hodnotu zdraví a nevýhody špatného zdravotního stavu
- mají vědomosti jak udržovat zdraví a o zdravém životním stylu
- mají právní povědomí v oblasti rizikového chování

3. – 5. ročník

- žáci mají povědomí o zdraví jako základní lidské hodnotě
- znají činnosti, které jsou vhodné z hlediska zdraví zařadit do denního režimu, osvojují si zdravý životní styl
- podrobně znají zdravotní a sociální rizika návykových látek a argumenty ve prospěch zdraví
- znají zákony omezující kouření, požívání alkoholu a zákony týkající se užívání a šíření drog
- umí komunikovat se službami poskytujícími poradenskou pomoc
- umí pojmenovat základní mezilidské vztahy
- umí rozpoznat projevy lidské nesnášenlivosti
- ví na koho se obrátit v případě, že někdo ohrožuje nebo poškozuje jeho práva
- mají povědomost o tom, že každé jednání, které ohrožuje práva druhých (šikana, násilí, zastrašování aj.), je protiprávní
- znají základní způsoby odmítání návykových látek ve styku s vrstevníky

6. – 9. ročník

- žáci znají význam harmonických mezilidských vztahů pro zdravý životní styl a zdraví
- respektují odlišné názory či zájmy lidí a odlišné způsoby jejich chování a myšlení, jsou tolerantní k menšinám
- znají a uplatňují vhodné způsoby řešení neshod se spolužáky, spory řeší nenásilným způsobem
- znají vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích
- umí spolupracovat ve skupině a přebírat zodpovědnost za společné úkoly
- znají významné dokumenty upravující lidská práva a sociálně právní ochranu dětí
- znají činnost důležitých orgánů právní ochrany občanů
- uvědomují si podstatu protiprávního jednání a právní odpovědnost za případné protiprávní činy
- umí chápat zdraví ve smyslu holistickém, ve složce fyzické, duchovní, sociální
- umí zhodnotit vhodné a nevhodné zdravotní návyky
- umí vysvětlit své konkrétní postoje a chování z pohledu zdraví

- ví, co je podstatou zdravého životního stylu a snaží se o jeho realizaci
- znají pozitivní vliv aktivního pohybu, relaxace, duševní hygieny
- ví, že zneužívání dítěte je trestné
- umí diskutovat o rizicích zneužívání drog, orientují se v trestně právní problematice návykových látek
- ví, kde hledat odbornou pomoc, v případě potřeby ji dovedou využít
- bezpečně zvládají účelné modely chování v krizových situacích (šikanování, týrání, sexuální zneužívání apod.) a správně se rozhodují v situacích vlastního nebo cizího ohrožení
- dokáží komunikovat se specializovanými službami (linky důvěry, krizová centra)
- odmítají projevy brutality a násilí zprostředkované médii a umí o nich diskutovat

8. Metody a formy, jakými budou dílčí aktivity řešeny

Program je zaměřen na:

1. – 5. ročník

- společné stanovení a zažití pravidel soužití mezi žáky a učiteli
- zvyšování zdravého sebevědomí žáků
- zkoumání a uvědomování si vlastní osobnosti
- vnímání individuálních odlišností dětí mezi sebou a přijímání těchto jevů
- nácvik vzájemné úcty, sebeúcty a důvěry
- rozvoj schopnosti diskutovat, komunikovat, řešit problémy a konflikty (například formou komunitního kruhu)
- rozvoj schopnosti klást otázky, umění vyjádřit svůj názor, umění říci „ne“
- navozování příznivého psychosociálního klimatu ve třídě
- osvojování a upevňování základních návyků v rámci ZŽS – hygiena, životospráva, sdělení základních informací z oblasti prevence experimentování s alkoholem a cigaretami
- základy etické a právní výchovy
- zaměření pozornosti na včasné odhalování specifických poruch učení nebo i jiných postižení
- všestranný rozvoj osobnosti žáka

- soustředěnost na včasné diagnostikování soc.-patologických problémů ve třídních kolektivech
- důraz na spolupráci s rodiči
- široká nabídka volnočasových aktivit
- ekologická výchova
- návštěvy filmových a divadelních představení, koncertů, besed apod. Účast v soutěžích výtvarných, sportovních, zdravotnických, dopravních atd. jako v předchozích letech

6. – 9. ročník

Přechod na druhý stupeň základní školy přináší řadu změn a z nich vyplývajících zátěžových situací – změna třídního učitele, střídání vyučujících v jednotlivých předmětech, odchod některých spolužáků (víceletá gymnázia, sportovní třídy apod.) a příchod nových spolužáků, zvýšené nároky na objem a strukturu učiva.

Obsah programu:

- vzájemné poznávání účastníků
- vytváření vztahu důvěry mezi žáky a učiteli a mezi žáky navzájem
- stanovení pravidel soužití třídní komunity
- formování skupiny, která je pro žáky bezpečným místem, která jim pomůže vyhnout se rizikovému společensky nežádoucímu chování – šikanování, užívání alkoholu a drog, vzniku různých typů závislostí apod.
- začlenění nových žáků do komunity třídy
- trénink obrany před manipulací, s uměním říci „ne“
- trénink odpovědnosti za vlastní rozhodnutí
- zvládání náročných fyzických duševních situací
- umění vyrovnat se s neúspěchem
- upevňování vztahů v komunitě vrstevníků
- rozvoj schopností přijímat svobodná a odpovědná rozhodnutí
- nácvik efektivní komunikace na základě vlastních prožitků
- nácvik řešení zátěžových situací
- zvýšení schopnosti odolávat nebezpečím, krizím, stresu, zátěžovým situacím (včetně odmítání alkoholu, drog, nikotinu, nevhodných způsobů chování)

- přehled životních rizik
- společenské vztahy (včetně mediální hygieny, vlivu reklamy apod.)
- modelové, projektové situace poskytující návody k řešení problémů

9. Vyhodnocení preventivní strategie

O programu školní preventista povede průběžné záznamy, s jejichž výsledky bude pravidelně seznamovat vedení školy, ostatní pedagogické pracovníky a rodiče žáků.

Vyhodnocení se týká věcné podstaty realizace jednotlivých akcí a aktivit, dává přehled o počtech účastníků, finančních nákladech, schopnosti realizovat jednotlivé programy apod.

Vyhodnocení výsledků uskutečňovaného procesu změn:

- zhodnocení psychosociálního klimatu ve škole, kázně a případně i prospěchu žáků
- zhodnocení posunu v postojích a hodnotových systémech dětí
- zhodnocení výskytu rizikového chování ve škole

Proces změn bude vyhodnocován průběžně a trvale pomocí prostředků poskytujících zpětnou vazbu. Dotazníky a škály pomohou objevit slepé uličky, selhání nebo nereálné nároky programu, což lze poté napravit vypracováním upravené verze pro další období.

V Mostě dne 20. 8. 2025

Mgr. Denisa Palečková
školní metodik prevence

Mgr. Aleš Jaroš, MBA
ředitel školy